

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wniosek dotyczący nowego konsensu europejskiego w sprawie rozwoju – Nasz świat, nasza godność, nasza przyszłość”

[COM(2016) 740 final]

(2017/C 246/11)

Sprawozdawca: **Ionuț SIBIAN**

Sprawozdawca: **Mihai MANOLIU**

Wniosek o konsultację	Komisja, 27.1.2016
Podstawa prawna	Artykuł 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	26.4.2017
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	4.4.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	26.4.2017
Sesja plenarna nr	525
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	166/1/3

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek KE dotyczący nowego konsensusu europejskiego w sprawie rozwoju – „Nasz świat, nasza godność, nasza przyszłość”. Wpisuje się on w zalecenia zawarte w opinii Komitetu REX/461 w sprawie „Program działań do roku 2030 – Unia Europejska zaangażowana w zrównoważony rozwój na świecie”, w której stwierdzono, że „Instytucje Unii Europejskiej i państwa członkowskie muszą pilnie uzgodnić dalsze działania na najwyższym szczeblu politycznym w ramach porozumienia międzyinstytucjonalnego między Komisją, Radą i Parlamentem w celu ustanowienia solidnej podstawy dla dalszych działań politycznych. To porozumienie w sprawie wdrażania celów zrównoważonego rozwoju powinno stanowić podstawę dla nadrzędnej strategii z myślą o włączeniu programu działań do roku 2030 w główny nurt polityki w dążeniu do uczynienia z UE unii zrównoważonego rozwoju”. W tej samej opinii Komitet stwierdza, że Komisja „musi w pełni integrować i wykorzystywać program działań do roku 2030 w ramach konsensusu europejskiego w sprawie rozwoju”.

1.2. EKES uznaje rolę odegraną przez konsensus europejski w sprawie rozwoju z 2006 r. w polityce w zakresie współpracy na rzecz rozwoju Unii Europejskiej i jej państw członkowskich ⁽¹⁾. Jego wartość dodana polegała zasadniczo na zapewnieniu wizji uzgodnionej przez UE i państwa członkowskie, a także ram wdrażania na szczeblu UE, które następnie zawarto w szeregu wytycznych, polityk i działań, zarówno na szczeblu UE, jak i na szczeblu państw członkowskich. Oczekuje się, że nowy konsensus będzie nadal odgrywał podobną rolę.

1.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje wyrażone w konsensusie zdecydowane zaangażowanie dotyczące ogólnego celu w zakresie eliminacji ubóstwa, opartego na podejściu dotyczącym współpracy na rzecz rozwoju czerpiącym z praw oraz równouprawnienia płci, przy jednoczesnym zapewnieniu, w ramach agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, że nikt nie zostanie wykluczony, niezależnie od miejsca zamieszkania, pochodzenia etnicznego, płci, wieku, niepełnosprawności, religii lub światopoglądu, orientacji seksualnej, statusu migranta lub wszelkich innych cech.

1.4. Odwołując się do agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i nadal mając na uwadze główny cel w zakresie eliminacji ubóstwa, konsensus zapewnia należyte uznanie dla współpracy na rzecz rozwoju i wzmacnia jej widoczność jako odrębnego obszaru polityki Unii Europejskiej. Choć należy uznać politykę rozwojową za jeden z filarów działań zewnętrznych UE, konsensus powinien być postrzegany jako gwarancja, że proces ten zachodzi w sposób równorzędny do innych dziedzin działań Unii (bezpieczeństwa, handlu, wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych itd.) i nie ma w stosunku do nich charakteru drugorzędnego.

⁽¹⁾ Dokument roboczy służb Komisji. Ocena konsensusu europejskiego w sprawie rozwoju z 2005 r. i uzupełnienie inicjatywy „Wniosek dotyczący nowego konsensusu europejskiego w sprawie rozwoju”.

1.5. Przegląd konsensusu ma miejsce w bardzo trudnym okresie ciągłych ataków na europejskie wartości i zasady (zawarte w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej) i na samo istnienie UE. Liczne kryzysy wpływają na zdolność i gotowość rządów do przeznaczenia zasobów na realizację agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Niezwykle ważne jest zatem, aby wszystkie państwa członkowskie UE i jej instytucje w pełni zaangażowały się w realizację konsensusu w sprawie rozwoju i przestrzeganie jego zapisów, w tym również na płaszczyźnie finansowej.

1.6. Konsensus powinien mieć na celu określenie roli Komisji i państw członkowskich, z uwzględnieniem ich konkretnej przewagi komparatywnej w dziedzinie rozwoju. Jest to tym bardziej istotne, że po wyjściu Zjednoczonego Królestwa z Unii i w kontekście stale zmieniającej się wewnętrznej sceny politycznej, UE i jej państwa członkowskie zmniejszą całkowity budżet na rozwój. W sprawozdaniu Komisji Rozwoju Parlamentu Europejskiego z 2013 r.⁽²⁾, koszt gospodarczy braku skutecznej koordynacji państw członkowskich i Komisji Europejskiej w dziedzinie pomocy rozwojowej oszacowano na ok. 800 mln EUR. Pieniądze te można by co roku zaoszczędzić na kosztach transakcji, gdyby darczyńcy skoncentrowali swoje działania pomocowe na mniejszej liczbie krajów i inicjatyw. Szacuje się również, że ulepszenie rozdziału środków na poziomie wielu krajów mogłoby przynieść dodatkowe oszczędności roczne w wysokości 8,4 mld EUR.

1.7. UE i jej państwa członkowskie nie powinny wykorzystywać pomocy rozwojowej jako środka przetargowego służącego narzuceniu współpracy ich partnerom w ramach realizacji celów polityki gospodarczej i zagranicznej, bezpieczeństwa państwa i kontroli migracji. Wręcz przeciwnie, współpraca na rzecz rozwoju powinna nadal skupiać się na swoich głównych celach, którymi są: eliminacja ubóstwa, równość szans, godność dla wszystkich oraz zapewnienie zrównoważenia środowiskowego.

1.8. EKES zwraca szczególną uwagę na rolę rolnictwa w polityce rozwoju. Wzmocnienie podstaw dla lokalnej produkcji, poprawa pozycji kobiet żyjących na obszarach wiejskich oraz tworzenie przez rolników stowarzyszeń i spółdzielni stanowią ważne czynniki eliminowania biedy i realizacji celów zrównoważonego rozwoju w najuboższych krajach świata.

1.9. W konsensusie uznano rolę partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego zarówno pod względem wspierania agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, jak i przyczyniania się do jej realizacji. Oprócz zdecydowanego wsparcia politycznego mającego na celu zapewnienie tym podmiotom sprzyjających warunków, w których mogłyby one w pełni odgrywać swoją rolę, UE powinna uznawać, wspierać i chronić organizacje broniące praw człowieka, organy monitorujące i związki zawodowe działające w trudnych okolicznościach. UE powinna także poczynić starania w celu wypracowania bardziej odpowiednich mechanizmów finansowych, aby wspierać większą różnorodność organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w celu zapewnienia większej liczbie mniejszych organizacji lokalnych dostępu do programów UE. EKES przedstawił szereg zaleceń w tej kwestii w swojej opinii REX/461 „Program działań do roku 2030 – Unia Europejska zaangażowana w zrównoważony rozwój na świecie”.

1.10. Dialog społeczny powinien zostać uznany za instrument wdrażania agendy na rzecz rozwoju. Wymaga on sprzyjającego otoczenia i skutecznych ram instytucjonalnych. Te z kolei zaczynają się od poszanowania wolności zrzeszania się i prawa do rokowań zbiorowych. UE powinna współpracować z niezależnymi organizacjami pracodawców i pracowników (partnerzy społeczni) w celu promowania sprawnie funkcjonującej administracji pracy oraz wzorcowych praktyk w zakresie stosunków pracy.

1.11. Chociaż unijne fundusze powiernicze są potencjalnie pozytywnym instrumentem, brak jest wystarczającej liczby analiz wykazujących, że odpowiednio zaspokajają one potrzeby w zakresie odpowiedzialności i dostosowania się krajów rozwijających się. Choć połowa państw członkowskich UE zwiększa oficjalną pomoc rozwojową (ODA) w sektorze prywatnym, inwestycje w sektorze handlowym z wykorzystaniem środków publicznych wciąż są w dużym stopniu nieprzejrzyste i niepoddane nadzorowi⁽³⁾. Należałoby wspierać partnerów społecznych i organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz upoważniać te podmioty do nadzorowania wykorzystania funduszy przeznaczonych na rozwój, w tym skierowanych do sektora prywatnego. Trzeba je rzeczywiście zaangażować w formułowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę programów w dziedzinie rozwoju, tak aby odpowiadały one na realne potrzeby jak największej liczby osób.

⁽²⁾ „The Cost of Non-Europe in Development Policy: Increasing Coordination between EU Donors”, Parlament Europejski (2013 r.). [Koszt braku działań na poziomie europejskim w zakresie polityki na rzecz rozwoju: zwiększanie koordynacji między darczyńcami UE].

⁽³⁾ Raport AidWatch, Concord (2016 r.).

1.12. Tworzenie miejsc pracy jest ważnym wyzwaniem w krajach rozwijających się, a sektor prywatny powinien odgrywać w tej dziedzinie ważną rolę. W opinii EKES-u REX/386 w sprawie zaangażowania sektora prywatnego w ramy rozwoju na okres po 2015 r. podkreśla się znaczenie środowisk przedsiębiorczości w walce z ubóstwem na świecie, poprzez tworzenie miejsc pracy, towarów i usług oraz generowanie dochodów i zysków oraz wkład w wydatki publiczne poprzez podatki. Jednakże tworzenie miejsc pracy nie powinno być celem samym w sobie tylko gwarantować przestrzeganie norm pracy i w zakresie ochrony środowiska oraz zapewniać godne warunki pracy, w szczególności dla kobiet i ludzi młodych, zgodnie z programem godnej pracy Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP), normami pracy MOP-u oraz innymi dokumentami międzynarodowymi (np. wytycznymi ONZ dotyczącymi przedsiębiorstw i praw człowieka oraz wytycznymi OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych).

1.13. EKES uważa, że włączenie społeczne i jego zrównoważony charakter opierają się na godnych i stabilnych miejscach pracy (zwłaszcza dla kobiet i ludzi młodych), umożliwiających uzyskanie wystarczającego dochodu i zrównoważonych łańcuchów wartości prowadzących do wzmocnionych usług publicznych. Należy propagować nowe modele produkcji i konsumpcji w ramach gospodarki o obiegu zamkniętym. Słabsze grupy społeczne będą lepiej chronione i będą miały dostęp do usług finansowych, a uczciwy, sprawiedliwy i zrównoważony sektor przedsiębiorstw utworzy nowe modele gospodarcze (przedsiębiorstw społecznych świadczących usługi lokalne) i nowe MSP działające w odpowiednich ramach regulacyjnych.

2. Kontekst

2.1. Polityka rozwojowa jest kluczowym elementem działań zewnętrznych UE zdefiniowanym w art. 21 ust. 2 lit. d) Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) nawiązującym do „wspierania trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz środowiskowego krajów rozwijających się, przyjmując za nadrzędny cel likwidację ubóstwa”, zgodnie z założeniami zawartymi również w art. 208 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

2.2. Wniosek dotyczący nowego konsensusu europejskiego w sprawie rozwoju ma na celu zapewnienie ram wspólnego podejścia do polityki współpracy na rzecz rozwoju i jego wdrożenie przez UE i jej państwa członkowskie.

2.3. Jednocześnie konsensus jest zdecydowaną deklaracją skierowaną do całego świata i uwypuklającą, że UE jest zdeterminowana, by pozostać wiarygodnym, zaangażowanym i odpowiedzialnym podmiotem globalnym i dawać przykład innym. Konsensus określa zasady i priorytety Unii w odniesieniu do poważnych problemów świata oraz sposoby realizacji zobowiązań UE powziętych na mocy agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i porozumienia paryskiego.

2.4. EKES odnotowuje, że przegląd konsensusu europejskiego w sprawie rozwoju jest bardzo istotny i znaczący w nowym kontekście, ponieważ ma na celu zarówno ukierunkowanie zaangażowania UE i państw członkowskich w realizację agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, jak i wniesienie wkładu w realizację priorytetów działań zewnętrznych Unii Europejskiej określonych w globalnej strategii na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE.

2.5. Trwający kryzys gospodarczy, Brexit, zmiany polityczne, które zaszły w Stanach Zjednoczonych, nasilające się niepokoje na Wschodzie, konflikt w Syrii i jego konsekwencje humanitarne, wzrost populizmu i ksenofobii w państwach członkowskich, wpływ zmiany klimatu na gospodarkę – wszystkie te czynniki składają się na najpoważniejsze od ponad pół wieku wyzwanie, któremu UE musi stawić czoła.

2.6. Jak podkreślono w nowej strategii „Wspólna wizja, wspólne działania: Silniejsza Europa – globalna strategia na rzecz polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Unii Europejskiej” z 2016 r., nowy kontekst wewnętrzny i światowy zwiększył niestabilność i brak bezpieczeństwa. W obliczu zwiększania się zagrożeń egzystencjalnych UE musi być silniejsza i bardziej zjednoczona niż kiedykolwiek.

2.7. UE podjęła kolektywne zobowiązanie do przeznaczenia 0,7 % swojego dochodu narodowego brutto (DNB) na oficjalną pomoc rozwojową (ODA) w terminie ustalonym w ramach agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Realizacja dążeń konsensusu wymaga osiągnięcia celów UE i państw członkowskich w zakresie pomocy. Obecnie, ze względu na kontekst polityczny w Europie, zachodzą poważne obawy co do gotowości obecnych i przyszłych rządów do utrzymania tego poziomu zobowiązań finansowych. Rozwój sytuacji politycznej w państwach członkowskich UE mógłby zagrozić zobowiązaniom dotyczącym współpracy na rzecz rozwoju podjętym przez rządy krajowe, gdyż populistyczne ruchy polityczne wyraźnie opowiadają się za zmniejszeniem solidarności światowej i wydatków na oficjalną pomoc rozwojową.

2.8. Państwem, które przeznaczało w UE największe środki na pomoc rozwojową było Zjednoczone Królestwo (ponad 14 mld EUR w 2015 r.), dlatego Brexit bezpośrednio wpłynie na sytuację i zdolności UE w tym obszarze polityki, ograniczając zasoby, które UE miała zamiar przeznaczyć na realizację celów zrównoważonego rozwoju. Szacuje się, że oprócz zdolności o charakterze niefinansowym, w wyniku Brexitu UE utraci około 15 % swojego budżetu na pomoc. Dlatego tym bardziej istotne jest, by państwa członkowskie UE pozostały solidarne i wypełniły swoje zobowiązania w dziedzinie pomocy.

2.9. UE powinna zapewnić, że w ramach ODA nadal kładzie się największy nacisk na ograniczanie ubóstwa w krajach rozwijających się oraz nadzorować, że środki finansowe są wydatkowane w sposób skuteczny przynosząc realne korzyści danemu krajowi, a także zapewniać spójność polityki UE na rzecz rozwoju. Ze sprawozdania AidWatch opracowanego przez Concord w 2016 r. wynika, że już w 2015 r. 17 % pomocy UE nie odzwierciedlało rzeczywistego transferu środków przeznaczonych dla krajów rozwijających się, gdyż wykorzystano je na pokrycie wydatków związanych z uchodźcami w krajach będących darczyńcami, kosztów dotyczących studentów, pomocy związanej i odsetek od długu. Niektóre państwa członkowskie UE zwiększyły deklarowaną kwotę pomocy niemal wyłącznie z racji przeznaczania jej na wydatki związane z uchodźcami na własnym terenie, stając się w ten sposób głównymi beneficjentami tych sum.

2.10. Ze względu na charakter UE i przyczyny jej powstania, jest ona zobowiązana do propagowania i obrony multilateralizmu, porządku świata opartego na zasadach, na pokoju na świecie i na prawach człowieka. Z biegiem czasu UE stała się niezbędnym podmiotem globalnym, odpowiedzialnym i szanującym określone wartości, starającym się dotrzeć do podstawowych przyczyn konfliktów i ubóstwa, propagującym powszechne prawa człowieka, służącym za przykład i wykorzystującym swój wpływ do urzeczywistnienia pozytywnych zmian na świecie.

2.11. Zaangażowanie UE i jej państw członkowskich w charakterze pierwszoplanowego podmiotu na scenie światowej w dziedzinie współpracy na rzecz rozwoju stało się elementem tożsamości Unii i jej wizerunku na zewnątrz.

2.12. UE jest najbardziej otwartym rynkiem na świecie, który zapewnia znaczne zniżki celne krajom rozwijającym się, które ratyfikowały i wdrożyły podstawowe konwencje międzynarodowe dotyczące praw człowieka i praw pracowniczych, ochrony środowiska i dobrych rządów.

2.13. Poza przepływami finansowymi, UE jest kluczowym partnerem politycznym dla krajów rozwijających się, wspierającym pozytywne zmiany społeczne i polityczne, a także wspierającym ich sprawiedliwszy i szerszy udział w procesach politycznych i gospodarczych na świecie.

2.14. UE odegrała istotną rolę w formułowaniu i realizacji milenijnych celów rozwoju (MCR) (2005–2015) i była główną siłą napędową w zakresie przyjęcia celów zrównoważonego rozwoju (CZR) (2016–2030), w zdecydowany sposób przyczyniając się do uwzględnienia w nowej globalnej agendzie rozwoju unijnych wartości, takich jak prawa człowieka, demokracja, państwo prawa i sprawiedliwość społeczna.

2.15. UE jest czołowym globalnym podmiotem, dzięki któremu poczyniono postępy w dziedzinie zmiany klimatu i który odegrał istotną rolę w tworzeniu szerokiej koalicji krajów rozwiniętych i rozwijających się, która to koalicja doprowadziła do przyjęcia porozumienia paryskiego w grudniu 2015 r. Z myślą o wspieraniu porozumienia paryskiego UE zobowiązała się do przeznaczenia 20 % swojego budżetu na działania w dziedzinie klimatu, zarówno w zakresie łagodzenia skutków zmiany klimatu, jak i dostosowania się do tej zmiany.

2.16. Według unijnego sondażu Eurobarometru dotyczącego współpracy i rozwoju na poziomie międzynarodowym przeprowadzonego w lutym 2016 r., prawie dziewięćmiu na dziesięciu obywateli UE popiera pomoc rozwojową (89 % – wzrost o 4 punkty procentowe od 2014 r.). W nowych państwach członkowskich liczby te są nieco niższe niż w starych państwach członkowskich. Dane liczbowe pokazują, że zwiększyła się liczba osób, które są zdania, że zwalczanie ubóstwa w krajach rozwijających się powinno być jednym z priorytetów UE (o pięć punktów procentowych, do 69 %) i rządów krajowych (o pięć punktów procentowych, do 50 %). Prawie siedmiu na dziesięciu respondentów, więcej niż w ostatnich latach, popiera zwiększenie pomocy rozwojowej przekazywanej przez UE (68 %). Prawie trzy czwarte osób uczestniczących w sondażu stwierdziło, że pomoc rozwojowa jest skutecznym sposobem zwalczania nieuregulowanej migracji (73 %), a 80 % Europejczyków uważa, że rozwój leży w interesie własnym UE. Zdaniem 52 % respondentów UE powinna dotrzymać swojej obietnicy dotyczącej zwiększenia pomocy na rzecz krajów rozwijających się.

3. Uwagi

3.1. Centralnym elementem agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 są wzajemne połączenia będące ramami działań na rzecz opracowania kompleksowych strategii krajowych w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, które w sposób zrównoważony uwzględnią wymiar gospodarczy, społeczny i środowiskowy w celu uzyskania pozytywnych efektów w powiązanych dziedzinach, nie zapominając jednocześnie o czynnikach przekrojowych: równouprawnieniu płci, młodości, mobilności, migracji, inwestycjach i energii zrównoważonej. Priorytety określone w ramach agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 są zorganizowane wokół następujących elementów: ludność, planeta, dobrobyt, pokój, partnerstwo.

3.2. Choć liczba osób żyjących w skrajnym ubóstwie zmalała o ponad połowę między 1990 r. a 2015 r., wciąż ponad 800 mln ludzi żyje za mniej niż 1,25 USD dziennie, z czego 80 % mieszka w Afryce Subsaharyjskiej i Azji Południowej. W konsensusie położono nacisk na konieczność eliminacji ubóstwa w państwach bardzo ubogich, niestabilnych lub dotkniętych konfliktami, a także na budowanie odporności, w tym najsłabszych grup ludności zmuszonej stawiać czoła wstrząsom środowiskowym i gospodarczym, klęskom żywiołowym, katastrofom spowodowanym przez człowieka oraz globalnym zagrożeniom dla zdrowia.

3.3. Do 2030 r. ludzie ubodzy będą koncentrować się w krajach o niestabilnej sytuacji, narażonych na skutki konfliktów negatywnie wpływających na ubóstwo. W tych okolicznościach pomoc osobom ubogim wymaga przyjęcia różnych podejść. Pomimo coraz większej liczby osób wydostających się ze skrajnego ubóstwa, zwiększyły się nierówności zarówno pomiędzy poszczególnymi państwami, jak i w ich obrębie. Oprócz ubóstwa, konfliktów i zmiany klimatu, głównym źródłem niestabilności w większości regionów świata stała się nierówność.

3.4. Kluczowymi elementami polityki dotyczącej współpracy na rzecz rozwoju będzie problematyka dyskryminacji i nierówności, wola niewykluczania osób, koncentrowanie się na eliminacji ubóstwa i elementy stanowiące podstawę zrównoważonego rozwoju. Dokona się również postępów w dziedzinie godności ludzkiej: eliminacji głodu, powszechnego dostępu do edukacji i szkoleń, systemów opieki zdrowotnej, godnej pracy dla wszystkich, przejścia z gospodarki nieformalnej na gospodarkę formalną, wystarczającej i odpowiedniej ochrony socjalnej i zdrowego środowiska. Cele te można osiągnąć dzięki zarządzaniu opartym na skonsolidowanej polityce wdrażanej na poziomie krajowym i podstawowej ochronie socjalnej osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji.

3.5. Długotrwałe wspólne działania będą korzystne dla ludności dotkniętej chronicznym ubóstwem, pobudzą wzrost gospodarczy, zmniejszą nierówności i przekształcą możliwości w wyniki. Konkretnym wynikiem gospodarczym będą musiały towarzyszyć polityki w zakresie redystrybucji wydatków publicznych, by wzmocnić dostęp do wysokiej jakości usług, w szczególności edukacji, opieki zdrowotnej i środków sanitarnych.

3.6. Ponadto inicjatywa ta utworzy również skuteczne, zrównoważone i sprawiedliwe usługi w zakresie ochrony socjalnej, które będą powiązane z pracą przynoszą dochód w oparciu o solidarność opierającą się na zatrudnieniu. Jedną podstawową usługą mogłby być minimalny dochód (jako nowy instrument) niezbędny do stworzenia warunków sprzyjających odporności, z myślą o uniknięciu ponownego zsunęcia w skrajne ubóstwo. Należy wzmocnić struktury społeczne w średnim i długim okresie. Należy wzmocnić struktury społeczne w średnim i długim okresie.

3.7. Choć konsensus nie nawiązuje bezpośrednio do tego zagadnienia, zakłada się utrzymanie zobowiązań powziętych w ramach Strategicznego programu Unii w okresie zmian dotyczących zapewniania stałego wsparcia na integrację społeczną i rozwój społeczny, w wysokości co najmniej 20 % pomocy świadczonej przez UE.

3.8. Kluczowym elementem jest ochrona i wdrażanie praw kobiet i dziewcząt z uwzględnieniem poszanowania prawa oraz zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego, które są kluczowym czynnikiem rozwoju społecznego. Jednocześnie należy wzmocnić odporność słabszych grup społecznych na wstrząsy gospodarcze i środowiskowe, w tym klęski żywiołowe lub katastrofy spowodowane przez człowieka. Potrzebny jest system udzielania spójnej i zintegrowanej pomocy humanitarnej, z myślą o wsparciu osób wysiedlonych (szczególną uwagę należy zwrócić na nieletnich oraz na pozostałe osoby w trudnej sytuacji), zwiększeniu dostępu do edukacji i tworzeniu godnych miejsc pracy.

3.9. Utrzymanie witalności człowieka wymaga powszechnego dostępu do wystarczającej ilości zróżnicowanej, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności. Potrzebne jest wsparcie dostępu ubogich społeczności do zasobów finansowych, wody – w tym wody pitnej – i kanalizacji, a także do stałego dostępu do czystych i zrównoważonych źródeł energii za godziwą cenę i wywierających minimalny wpływ na środowisko naturalne. Zapewnienie tego dostępu umożliwi zmniejszenie różnych rodzajów niedożywienia i opóźnienia wzrostu oraz wzmocni upodmiotowienie dzieci i ich zdrowie psychiczne. Również dostęp do najlepszych usług (postęp technologiczny i innowacje cyfrowe) przyczyni się do poprawy jakości życia ludności na obszarach wiejskich i miejskich w kontekście eksplozji demograficznej, przyczyniając się w ten sposób do poprawy stanu zdrowia ludności, większego dobrobytu i godności obywateli, a także do zaspokajania ich potrzeb.

3.10. Zasadnicze znaczenie mają odporność i zrównoważoność, które są niezbędne do opracowania wykonalnych rozwiązań w obecnej złożonej, dynamicznej i nieprzewidywalnej sytuacji na całym świecie. Podatność uwypukla ostre skutki ubóstwa, a skrajna niestabilność związana z powtarzającymi się kryzysami strukturalnymi nadal stwarza nadzwyczajne sytuacje humanitarne i utrudnia rozwój niektórych społeczności. Utrzymujące się konflikty wymagają zbyt dużej ilości zasobów, utrudniają wdrażanie podstawowych praw człowieka i generują coraz większą liczbę uchodźców i przesiedleńców. Powracające wyzwania w zakresie zdrowia publicznego osłabiają osiągnięty postęp.

3.11. Dostęp do przystępnych cenowo i zrównoważonych usług energetycznych (wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, walka z ubóstwem energetycznym) jest wciąż ograniczony i stanowi przeszkodę dla prawidłowego i wydajnego wzrostu gospodarczego i uprzemysłowienia, dostosowanego do lokalnych warunków, potrzeb i możliwości (zgodnie z zasadami ochrony środowiska). Ograniczony jest również dostęp do zasobów naturalnych, ponieważ wyczerpują się one w wyniku niezrównoważonej eksploatacji.

3.12. Zrównoważone rolnictwo, racjonalne systemy żywnościowe i zrównoważone rybołówstwo wytwarzają produkty skutecznie zaspokajające potrzeby ludności, zapewniając spektakularny wzrost przy niewielkim wpływie na środowisko. Deficyt wody i (niezrównoważony) popyt na nią wpływają na zmianę klimatu.

3.13. W konsensusie proponuje się zwrócenie szczególnej uwagi na atut demograficzny, jaki stanowi młodzież w krajach rozwijających się i na wykorzystanie potencjału 1,3 mld osób będących siłą napędową wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym tworzeniu nowych miejsc pracy dobrej jakości oraz wspieraniu upodmiotowienia młodych ludzi i ich udziału w gospodarce, społeczeństwie oraz w procesie podejmowania decyzji i prowadzeniu spraw publicznych na poziomie lokalnym.

3.14. Niezbędne jest przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, aby umożliwić efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów i wspierać szeroko zakrojony proces na rzecz odpowiedniego i zrównoważonego rozwoju. Istnieją realne szanse na to, że nowe podmioty z sektora prywatnego zaproponują partnerstwa i innowacyjne rozwiązania, jak również skuteczne, zrównoważone i etyczne mechanizmy finansowe, które mogą stać się modelami postępu. Współpraca oraz technologie informacyjne i komunikacyjne (odporne i wydajne sieci i infrastruktury) są kluczem do sukcesu pod warunkiem przekierowania zasobów i inwestycji na realizację celów zrównoważonego rozwoju, z myślą o poczynieniu postępów w rozwiązywaniu globalnych wyzwań.

3.15. Eliminacja ubóstwa oraz zrównoważony rozwój wymagają zrównoważenia środowiskowego i stabilnego klimatu, co stwarzałyby możliwości dla grup społecznych znajdujących się w trudnej sytuacji. Niezrównoważone procesy gospodarcze mogą zagrozić stabilności i pokojowi oraz doprowadzić do migracji na dużą skalę. Należy włączyć aspekty środowiskowe do działań zapobiegawczych, wzmacniając również wdrażanie zasady „zanieczyszczający płaci”. Kluczową rolę może tu odegrać odpowiedzialny sektor prywatny poprzez wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i zrównoważonej konsumpcji i produkcji – czynników, które mogą oddzielić wzrost gospodarczy od degradacji środowiska w ramach przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym.

3.16. Rolę sektora prywatnego w realizacji agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 należy oceniać na podstawie jego zdolności przyczynienia się do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju w krajach beneficjentach; rola ta powinna opierać się na zasadach Partnerstwa z Pusanu w sprawie skutecznej współpracy na rzecz rozwoju. Chociaż nowe instrumenty finansowe z udziałem podmiotów prywatnych mogą stanowić skuteczne narzędzie stymulujące rozwój gospodarczy, zatrudnienie i dochody dla budżetu publicznego, ważne jest, by podlegały one takim samym warunkom przejrzystości i oceny, co finanse publiczne. UE i jej państwa członkowskie powinny finansować przejrzyste i niezależne oceny umożliwiające zainteresowanym stronom, w tym na poziomie lokalnym, dokonania oceny opłacalności i wpływu finansowania z sektora prywatnego i sektora handlu na rozwój. UE i jej państwa członkowskie powinny uzgodnić spójny przekaz na temat roli sektora prywatnego w rozwoju, dbając o to, by żaden kraj ani region będący w potrzebie nie pozostał w tyle. Innowacyjne mechanizmy finansowania na rzecz rozwoju, takie jak partnerstwa publiczno-prywatne (PPP), należałoby ocenić pod kątem zasad skuteczności rozwoju i opłacalności, aby zapobiec pomocy związanej i zapewnić otoczenie regulacyjne umożliwiające rządowi organizację usług publicznych.

3.17. Unia Europejska powinna upowszechniać ważne instrumenty międzynarodowe w dziedzinie odpowiedzialnej gospodarki, by zachęcać do odpowiedzialnych praktyk biznesowych i łańcuchów dostaw. Wraz ze wzrostem zainteresowania sektorem prywatnym jako podmiotem działającym w dziedzinie rozwoju zyskiwać na znaczeniu powinny istniejące instrumenty na rzecz odpowiedzialnego prowadzenia działalności gospodarczej. Stosowanie i wdrażanie uznanych na szczeblu międzynarodowym wytycznych i zasad dotyczących postępowania przedsiębiorstw oraz powiązanych instrumentów w zakresie rozliczalności powinno stać się kluczowym warunkiem udzielania sektorowi prywatnemu wsparcia w ramach współpracy na rzecz rozwoju. Realizowanie tych wytycznych i zasad powinno wiązać się z kwalifikowalnością, natomiast ich naruszanie powinno dzięki odpowiedniemu systemowi monitorowania prowadzić do ponownej oceny wsparcia finansowego.

3.18. Należy zdecydowanie wspierać odpowiedzialne praktyki handlowe, respektowanie praw człowieka, praw pracowniczych i godziwych warunków pracy (zgodnie z konwencją Międzynarodowej Organizacji Pracy i innymi uznanymi przez społeczność międzynarodową wytycznymi i zasadami dotyczącymi postępowania przedsiębiorstw), społeczną odpowiedzialność przedsiębiorstw (w odniesieniu do norm pracy i godziwych warunków pracy), uczciwość finansową, walkę z korupcją i normy środowiskowe. Pozwoli to uniknąć nadużyć i korupcji i wesprze przechodzenie z gospodarki nieformalnej na gospodarkę formalną.

3.19. EKES uważa, że podstawowym warunkiem zrównoważonego rozwoju jest niedyskryminacyjny dostęp do wysokiej jakości uczenia się przez całe życie i zapewnienie, że wszyscy obywatele posiadają niezbędną wiedzę i umiejętności. Lepsze, bardziej godne i zaangażowane życie, powiązane z potencjałem indywidualnym, pozwoli ukształtować lepsze prawa i bardziej odpowiedzialne osoby dorosłe w sprawiedliwym społeczeństwie opartym na dobrobycie gospodarczym i społecznym.

3.20. Kolejnym kluczowym czynnikiem rozwoju zrównoważonego jest projektowanie, budowa, uruchamianie i eksploatacja wydajnej infrastruktury miejskiej: zrównoważonych, wzajemnie połączonych i bezpiecznych sieci transportu i innych odpornych infrastruktur. Miasta powinny stać się ośrodkami wzrostu i innowacji, sprzyjającymi włączeniu społecznemu, a sąsiadujące z nimi społeczności wiejskie powinny mieć dostęp do godziwych usług podstawowych. Postulaty te można zaliczyć do ogólnej koncepcji planowania przestrzennego, sprawiedliwego zarządzania rynkami finansowymi i mobilności w miastach.

3.21. Nierówność, brak praworządności, wykluczenie i łamanie praw człowieka oraz niezaspokajanie ludzkich potrzeb to podstawowe przyczyny ubóstwa, niestabilności i konfliktów generujących przymusowe wysiedlenia. Demokratyczne sprawowanie rządów jest gwarancją korzystania z praw obywatelskich, politycznych, gospodarczych, społecznych i kulturowych (różnorodność kulturowa) oraz religijnych. Dialog polityczny jest siłą napędową działań, a reforma wymiaru sprawiedliwości, powszechny dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz niezawisłe, otwarte, odpowiedzialne i skuteczne sądownictwo umożliwią złagodzenie obciążenia słabszych grup społecznych. Konieczne jest wzmocnienie praworządności, zwalczanie przemocy i przestępczości w miastach i zwiększanie bezpieczeństwa ludności, a także wzmacnianie zdolności państwa, odpowiedzialności, przejrzystości i zapobiegania konfliktom. Umożliwi to budowanie zaufania między rządem a ludnością.

3.22. Zrównoważony rozwój wymaga społeczeństwa sprzyjającego włączeniu społecznemu i instytucji demokratycznych działających na rzecz wartości uniwersalnych: dobrego sprawowania rządów na wielu poziomach, państwa prawa, przejrzystości w procesie decyzyjnym, inicjatyw w dziedzinie walki z korupcją, praw człowieka, otwartego, wolnego i sprawiedliwego społeczeństwa oraz przejrzystego społeczeństwa obywatelskiego sprzyjającego włączeniu społecznemu i odpornemu na szoki wewnętrzne i zewnętrzne.

3.23. W ramach przyszłej strategii UE na rzecz międzynarodowych stosunków kulturalnych (JOIN 2016/29 i opinia REX 480 w przygotowaniu) EKES podkreśla znaczenie kultury jako czwartego filaru programu działań na rzecz rozwoju i w związku z tym zaleca, aby włączyć kulturę do priorytetów nowego europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju.

3.24. W opinii SOC/268 (2007 r.) w sprawie: „Polityka wspólnotowa w zakresie imigracji i współpracy z krajami pochodzenia ukierunkowana na wspieranie rozwoju” Komitet stwierdził, że „Migracje mogą być korzystne dla wszystkich: dla osób migrujących, dla społeczności, które je przyjmują, i dla krajów pochodzenia”. Należy jednak zauważyć, że złe zarządzanie migracjami może doprowadzić do odrzucenia praw człowieka oraz dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej. Migranci mogą stać się ofiarami handlu ludźmi i pracy przymusowej. Ważne jest właściwe reagowanie oraz podejmowanie szybkich i zdecydowanych działań, zarówno w krajach pochodzenia, jak i tranzytu i ostatecznego przeznaczenia. Zachodzi potrzeba systematycznej i ustrukturyzowanej koordynacji, z wykorzystaniem synergii, by zmaksymalizować pozytywne efekty i ograniczyć nieuregulowaną migrację. Koordynacja ta powinna być powiązana z pomocą humanitarną. Rozwiązaniem jest tutaj prowadzenie polityki w zakresie zrównoważonego rozwoju i podejmowanie ciągłych wysiłków w krajach pochodzenia migrantów. Dialog polityczny stanowi istotny element europejskiej polityki zagranicznej i czynnik ograniczający migrację.

3.25. Według badania Eurobarometru dotyczącego współpracy międzynarodowej i rozwoju, którego realizację rozpoczęto w lutym 2016 r., ponad jedna trzecia (36 %) obywateli UE przynajmniej raz słyszała o celach zrównoważonego rozwoju, ale jedynie jeden na dziesięciu obywateli (10 %) wie, co one oznaczają. Obywatele zamieszkujący Europę północną i centralną najczęściej słyszeli lub czytali informacje na temat celów zrównoważonego rozwoju. Nie ulega wątpliwości, że UE powinna podjąć większe wysiłki w celu informowania obywateli UE na temat współpracy na rzecz rozwoju i edukowania ich w tej dziedzinie, ze szczególnym naciskiem na wschodnie i południowe państwa członkowskie. EKES sformułował już takie zalecenie w swojej opinii REX/461 w sprawie „Program działań do roku 2030 – Unia Europejska zaangażowana w zrównoważony rozwój na świecie”: „Komisja Europejska powinna zorganizować i przeprowadzić działania i kampanie zwiększające świadomość, aby uczynić z programu działań na rzecz zrównoważonego rozwoju do roku 2030 program europejski. Komisja Europejska powinna przeprowadzać okresowe badania Eurobarometru w celu oceny świadomości publicznej na temat celów zrównoważonego rozwoju oraz ich zrozumienia przez obywateli Unii. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego mają w tym procesie do odegrania kluczową rolę”.

3.26. UE może odegrać wiodącą rolę w dziedzinie celów zrównoważonego rozwoju i jest w stanie odegrać taką rolę dzięki sile swojej solidarności, polityk społecznych oraz partnerstw gospodarczych i handlowych ze wszystkimi stosownymi zainteresowanymi stronami, które wyznają te same wartości. Jej szeroka sieć dyplomatyczna zapewnia spójność i logiczny charakter jej działań, a także wzmocnienie jej wiarygodności i legitymacji oraz wartości dodanej, wywierając pozytywny wpływ. Różnorodność europejskich doświadczeń, różne podejścia, wartość dodana i zjednoczenie w różnorodności to szczególne elementy europejskich działań zewnętrznych stanowiące o przewadze konkurencyjnej UE.

Bruksela, dnia 26 kwietnia 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
